

TÜRKONFED YÖNETİM KURULU BAŞKANI
SÜLEYMAN SÖNMEZ
14. REKABET KONGRESİ
KONUŞMA METNİ

9 KASIM 2022 - ÇARŞAMBA
İSTANBUL

Değerli Başkanlar, iş dünyasının değerli temsilcileri, kıymetli dostlar ve katılımcılar,

TÜRKONFED Yönetim Kurulu adına, hepinizi saygıyla selamlıyorum. **TÜRKONFED** olarak **2005 yılından bugüne desteklediğimiz, üyemiz Sektörel Dernekler Federasyonu (SEDEFED)** tarafından bu yıl **14’üncüsü düzenlenen Rekabet Kongresi’nde**, sizler ile birlikte olmaktan büyük bir memnuniyet duyuyorum.

Gelişen dünya ve ülke koşullarında, **reel sektörümüzün sürdürülebilir rekabet gücünün artırılması** giderek daha çok önem kazanıyor. Bu konuya **dikkat çekmek ve ülkemizin rekabet politikalarında yol gösterici görevimizi yerinde getirmek** için bir kez daha bir araya geldiğimiz bugün, gündemimizde sayısız konu başlığı var.

Sadece **Türkiye** tarihinin değil, dünyanın içinden geçtiği belki de **en “çok katmanlı” kriz** ortamlarından bir tanesinin içindeyiz. Pandemi ve ardından gelen dönemde **enerjiden gıdaya, ham maddeden tedarik zincirine** pek çok alanda **art arda arz şokları** yaşıyoruz. **Rusya-Ukrayna Savaşı, bölgesel çatışmalar ve güç dengesi mücadeleleri, iklim krizi ve onun tetiklediği insani krizler** nedeniyle, küresel çapta **toplumsal, ekonomik ve sosyal belirsizlikler** söz konusu.

Yüksek enflasyon tüm dünyadaki ekonomileri, **emsali az görülmüş şekilde zorlarken**, ülkemizde de her alanda hissediliyor; bu sorun geleceğe dair **umut ve hayallerin** üzerine adeta *kalın bir perde çekilmiş gibi karşımızda duruyor*. Bununla birlikte **dünya, enflasyonun gelecek kuşaklar için büyük bir risk taşıdığını** görüp, **ekonomi bilimi çerçevesinde** mücadele ederken, **ülkemiz** maalesef uyguladığı yöntemler ile **ciddi olarak ayrışıyor**.

Bildiğiniz gibi geçtiğimiz günlerde **Merkez Bankası** bu yılki enflasyon tahminini **3’üncü kez** açıkladı ve beklentiyi **yüzde 60,4’ten yüzde 65,2’ye** yükseltti... Ve dahası enflasyon oranlarındaki artışın **iç ve dış sebeplerle öngörülenden daha uzun** süreceği belirtiliyor.

TÜRKONFED olarak **“enflasyon-faiz-kur”** sarmalına ısrarla dikkat çekiyor; **Merkez Bankası’nın yüksek oranda faiz indirimi** uygulamasının **döviz dengesini bozabileceğini, 2014 yılından bu yana** söylüyoruz. **Müdahaleyle faiz indiriminin, yüksek enflasyon ve yükselen döviz** beraberinde getirdiğini, bunun da ekonomimize **daha fazla zarar** verdiğini **sürekli ifade ediyoruz**.

Artık hepimizin malumu olduğu üzere, **yüksek enflasyon** altında ekonomi yönetimimizin bir süredir uyguladığı **düşük faiz politikası, kredi faiz oranlarını düşürmek** bir yana ne yazık ki tam tersi bir etki yaratıyor. **Politika faizi ile reel faiz** arasındaki makas açılıyor ve **finansmana erişim imkanları**

tamamen kapanıyor. Şirketlerin **kredi limitleri** yetmiyor, **işletme sermayesi ihtiyacı** yükselirken, **borçlanma maliyetleri** de artıyor.

Merkez Bankası'nın 20 Ağustos Kararları sonrasında yaptığımız, **30 federasyon** ve **300 dernek** başkanımızın katıldığı **ekonomik görünüm anketi** de bu resmi doğruluyor: Anadolu'nun nabzını tutan üyelerimizin **yüzde 80'i, 2022'nin ikinci altı ayında finansmana erişimin zorlaştığını** söylüyor. **Yüzde 77'si finansal risklerin artacağını** düşünüyor.

Krediye erişimde sorun yaşayanların oranı yüzde 90. İki ayı aşan süredir bankaların kredi verme iştahındaki azalma, özel sektöre çok net yansımış görünüyor. **Düzenleyici ve karar verici kurumlarımızın makro ihtiyati tedbirleri, iş dünyasının yüzde 87'sini olumsuz etkilemiş görünüyor.**

Evet, Türkiye büyüyor; ülkemizin ilk 2 çeyrekte yüksek büyümesi, **yılı yüzde 5 ve üzerinde** kapatacağımızı gösteriyor. Ancak **büyümenin niteliği ve kalitesi, yüksek katma değer yaratmak** bir yana **gelir dağılımında ciddi eşitsizlik** yaratıyor. Bir **kalkınma sorunu** olarak gördüğümüz **yüksek enflasyon, üretim çarklarında ciddi bir ivme kaybı** yaratırken, **yoksullaştıran bir büyüme** de ortaya çıkarıyor.

Değerli Başkanlar, Değerli Katılımcılar;

Sizler, bizler, iş dünyası ve sivil toplumun sesi olarak bu sorunlara **işaret** etmekle, **onlara yönelik öneriler geliştirmekle** görevliyiz. **Fakat işimiz kolay değil.** Biliyorsunuz; **her kompleks problemin, basit ve “yanlış” bir çözümü** vardır. Bugün içinde bulunduğumuz ortamda da **belli başlı yapısal düzenlemeler** gerçekleştirilmeden ortaya attığımız **her “basit” çözüm, ancak anlık etkiler** yaratacaktır.

Örneğin bugün, **seçim ekonomisi sürecinde, yoksullaşmanın yan etkilerini kısa süreli bastıran politikaların, orta vadede kamu maliyesi üzerinde ciddi bir baskı yaratacağını** öngörebiliyoruz. **Yapısal sorunlara temas etmeden hayata geçirilen “yara bandı” tarzındaki uygulamalar,** uzun vadede **yarayı derinleştiriyor.**

Peki, nedir bu yapısal sorunlarımız? TÜRKONFED olarak aciliyetle ele alınması gereken **5 temel konu** belirliyoruz; **Demokrasi, Çevre, Dijitalleşme, Kalkınma ve Cinsiyet Eşitsizliği...** Tüm bu başlıklar için **SOMUT ve ETKİLİ yapısal çözümlere** ihtiyacımız var.

Değerli dostlarımız ve Değerli Misafirler;

Cumhuriyet tarihimiz boyunca tartışa geldiğimiz, bazen **geri plana attığımız,** bazen güncel krizler içerisinde **unuttuğumuz en temel sorunumuz “eğitim”** konusunu, burada yeniden gündeme getirmek

istiyorum. Bizler çağın gerekliliğine uygun şekilde “girişimci” reflekslere sahip; iş bekleyen değil, iş yaratan; istihdam bekleyen değil, istihdam yaratan bir gençlik yetiştirmeliyiz.

Dünyaya, ülkeye, kendi çevresine faydalı; gücünü ezberinden değil, bilimi, teknolojiyi, inovasyonu, felsefeyi içselleştirmesinden alan; yaratıcı, üretici, “yapan” bir gençlik yetiştirmeliyiz.

“Fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür” nesiller yetiştirme anlayışının geçerliliği, bugün her zamankinden daha fazla. Büyük yatırımlar yaparak dünya standartlarında yetiştirdiğimiz nesilleri **beyin göçüyle daha fazla kaybedemeyiz**; buradaki potansiyel insan kıymetimizi ise, “Dezenformasyon Yasası” gibi siyasi adımlar ve hayatı içe kapatan düzenlemelerle küstürüp atıl ve dilsiz bırakamayız. Hiç bıkmadan dile getirdiğimiz “Orta Gelir, Orta Demokrasi” ve “Orta Eğitim” tuzaklarından bir an önce kurtulmalıyız.

Bugün içinde bulunduğumuz tablonun aksine, **gelir dağılımında eşitliğin sağlandığı, sürdürülebilir, nitelikli büyümenin tesis edildiği, nitelikli istihdamın yaratıldığı, ihracatta birim başına yaratılan değer arttığı, toplumsal refah artışının gerçekleştiği, kalkınmış bir ülke havasına** böyle ulaşabiliriz.

Değerli Misafirler;

“Girişimcilik, inovasyon” gibi kelimeler bize ilk anda **globalde ses getiren örneklerin etkisiyle büyük sermayeleri, dünya ekonomisinin başrolüne yerleşmiş dev markaları** hatırlatıyor olabilir. Ancak dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye’de de ekonomiye can veren kılcal damarları teşkil edenler **KOBİ’lerdir**.

KOBİ’lerimizin girişimcilik dünyasının birer parçası olmasında, yüksek katma değerli ürünler ortaya koyarak, dijitalleşme ve yeşil dönüşüm çağına uyum yeteneğinin gelişmesinde en önemli konu ise finansmana erişimlerinin sağlanmasıdır.

Bu, bir yanda mevcut KOBİ’lerimizin **gelişip serpilmesine imkân verirken**, diğer yanda **yeni şirketlerin açılmasını, yeni fikirlerin hayata geçmesini** de teşvik edecektir. İstihdamdan söz açmak gerekirse örneğin. Bugün OECD ülkeleri içinde, **istihdamın ortalama yüzde 20’sini son 5 sene içinde açılmış, “genç” tabir edilen şirketler** oluşturuyor. Bu oran size düşük gibi görünmüş olabilir ancak dikkat ediniz; **yeni istihdam olanaklarının neredeyse yarısı da** yine bu şirketler tarafından yaratılıyor.

Bu noktada farklı bir pencere daha açalım değerli dinleyiciler: **Ar-Ge yatırımları...** Dikkatinizi çekmek isterim. **Türkiye İstatistik Kurumu** geçtiğimiz günlerde, **2021 yılında Türkiye'de 81,9 milyar TL'lik Ar-Ge harcaması** yapıldığını açıkladı. Yani **9,12 milyar dolar...**

Dünyanın en çok Ar-Ge harcaması yapan şirketi **Amazon**, geçtiğimiz yıl **56,05 milyar dolar** harcamış. Ülkemizin genelinde, **tek bir şirketin yaptığıın 6'da 1'i kadar Ar-Ge'ye** yatırım yapıyoruz. Bunu hayıflanacak değil, **esinlenecek ve çabamızı nereye yönlendirmemiz gerektiğine** dair fikir olması için paylaşıyorum.

Gelin bu konuya bir de KOBİ'lerimiz açısından bakalım. **Türkiye'nin Ar-Ge harcamalarının yüzde 17'si KOBİ'ler** tarafından yapılıyor. Ancak bu KOBİ'lerimizin sadece **yüzde 4'ü yüksek teknoloji**li üretim gerçekleştiriyor. Ülkemizin son dönem **yüksek teknoloji**li ihracat rakamı ise yaklaşık **yüzde 3'ler** düzeyinde. **Ar-Ge ve yüksek teknolojiyi**, KOBİ'lerin hayatının asli parçası haline getirecek **inovatif bakış açısının ve dijital strateji geliştirme kabiliyetinin** oluşmasının önünde ise bazı engeller bulunuyor. Ve tahmin edebileceğiniz gibi **"finansman eksikliği"** yine **olağan şüphelilerin** başında geliyor.

TURKONFED olarak KOBİ'lerin dijital dönüşüm süreçleri ile ilgili yaptığımız araştırmalarda göre, Türkiye'de KOBİ'lerin yaklaşık **yüzde 34'ü finansal kaynak eksikliğini dijitalleşme önündeki en büyük engel** olduğunu belirtiyor. Diğer engeller ise **bilişim teknolojileri altyapı eksikliği, gelecekteki dijital standartlarla ilgili belirsizlik, bilişim teknolojilerine ilişkin güvenlik sorunları** olarak sıralanıyor. Bu alanda çalışacak **nitelikli insan kaynağının oluşturulması** da dijital dönüşümde en önemli konulardan bir diğeri olarak öne çıkıyor.

Altını bir kez daha çizmek isterim. **Dijitalleşme alternatif yok.** Bugün **finansal kuraklığa ve orta eğitim tuzağıyla yetersiz insan değerine** mahrum bırakılan şirketler, **dijitalleşme çağını** teğet geçecek. Ulusal ve uluslararası rekabette ister istemez geride kalacak ve zamanla yok olacak. Kısacası **dijitalleşme bir hayatta kalma meselesi.** Türkiye genelinde **tabandan bir dönüşüm bizim zorunluluğumuz.**

Değerli Dostlarımız, Değerli Paydaşlar;

Sorunların tespiti, çözümlerin oluşturulması aşamasında bize ışık tutuyor. Üstelik içinde bulunduğumuz çağ, bize krizler kadar büyük fırsatlar da getiriyor. İnanıyoruz ki, **iklim krizinin zorunlu bir getirisi olarak yeşil dönüşüm, teknoloji devriminin bir sonucu olarak ise dijitalleşme**, şu ana kadar sözünü ettiğim sorunları ele alırken bize yeni perspektifler ve imkanlar sunabilir.

Bizler, “Yeşil Dönüşümü”, “Sanayi Devrimi” kadar önemsiyoruz. “Sanayi Devrimi’ni kaçırdık ama **Yeşil Dönüşüm için elimiz çok güçlü**” diyoruz. **Dijital ve yeşil dönüşüm kaldıraç**, her alanda ülkemizin yeni bir sıçrama yapmasını sağlayacaktır. Ülkemizin kronikleşen sorunu **dış ticaret ve cari açık riskleri**, yeşil dönüşüm ile fırsata dönüşecektir. **Verimlilikten tasarrufa, eko-inovatif üretimden ihracata, yeni pazar avantajları sayesinde turizm sektörünün sağladığı katkı kadar dış ticaret açığını azaltmak mümkün olacaktır.**

TURKONFED olarak, tüm dünya için büyük önem arz eden bu değişim döneminde, fırsatları değerlendirmenin ve potansiyelimizi kullanmanın yolunu, “**Dijital-Yeşil ve Toplumsal Dönüşüm**” eksenli olarak “**3 D**” şeklinde tanımlıyoruz. **Üçüz dönüşüm** vizyonumuzla; **dijitalleşen, yeşil dönüşüm** sayesinde **su ve enerji başta olmak üzere kaynak verimliliği ile hem cari açığı azaltan hem de yeni ihracat pazarlarında rekabet gücünü artıran, gelişmiş bir ekonomi için gelişmiş bir demokrasiyi içselleştiren, eğitimden kadına, gençlikten girişimciliğe toplumun tüm katmanlarını dönüşümün odağına alan Hayalimizdeki Türkiye için çalışıyoruz.**

Değerli Başkanlar ve Değerli Katılımcılar;

İlerleme, gelişme, iyileşme; uzlaşma ve barış ortamında olur. Ayrıştırma ve kutuplaştırma değil, barış ve uzlaşma dilinin hâkim olduğu siyasal ve toplumsal zemini yaratmak hepimizin görevi. Yeniden vurgulamak isterim: Gelişmiş bir demokrasi ve hukuk sistemi; adil, şeffaf, hesap verebilir ve liyakat esaslı bir devlet yönetimi, Türkiye’yi bir refah toplumu haline getirecek reçetenin olmazsa olmaz parçalarıdır. Rekabette sürdürülebilirliğin, güven ve istikrarın garantisi de hukukun üstünlüğünün sağlanmasından geçer.

Yarın **Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk**’ün aramızdan ayrılışının **84’üncü yıldönümü. Sabah 9’u 5 geç** bir kez daha onu yürekten bir özlemle anacağız. **Cumhuriyet devrimini** gerçekleştiren vizyoner zihniyetin torunları olarak, **Atatürk**’ün bizlere söylediği gibi, **ihtiyacımız olan güç, damarlarımızda mevcut...** Bu duygularla altını çizmek isterim ki bizler, **iş insanları** olarak, sözünü ettiğimiz **dönüşüm sürecinin risklerini ve zorluklarını göğüslemeye hazırız... Ve bunu başaracak güce, beceriye, kararlılığa sahibiz.**

Bu vesileyle **Rekabet Kongresi'nin ilk günden bugüne** bir gelenek haline gelmesini sağlayan **SEDEFED'in önceki dönem başkanlarına** şükranlarımı sunuyorum. 14'üncü kongrenin düzenlenmesinde emeklerinden dolayı **TÜRKONFED Başkan Yardımcımız ve SEDEFED Başkanımız Sevgili Emine Erdem'e** ve yönetim kuruluna, STK'ların birlikteliğinin yarattığı enerjiye inanan ve bizlerle olan **TÜSİAD Başkanımız, Değerli Dostum Orhan Turan'a**, siz değerli iş insanlarına ve tüm katılımcılara teşekkürlerimi sunuyorum.

Sağlıkla ve umutla kalın,